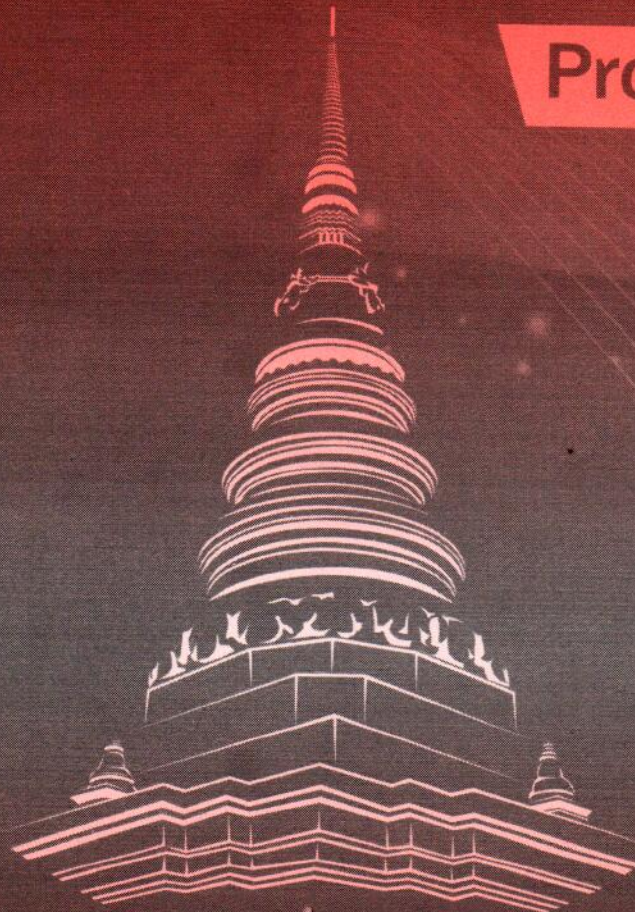

รายงาน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

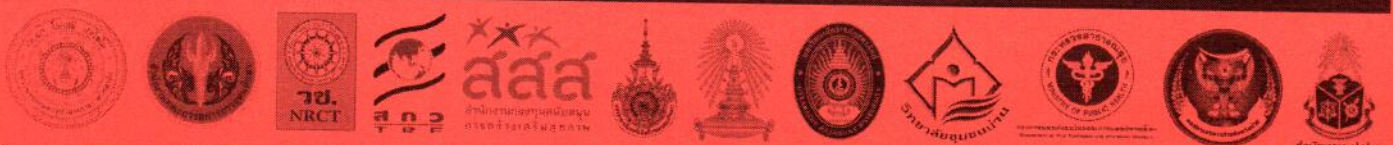
Proceedings

เล่มที่
1

พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0

Buddhist Integration and Modern Science
for Developing the Mind and Society of Thailand 4.0

สำนักงาน ป.ป.ช.

รายงาน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

Proceedings

เล่มที่
1

พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0

Buddhist Integration and Modern Science
for Developing the Mind and Society of Thailand 4.0

สำนักงาน ป.ป.ช.

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

Buddhist Integration and Modern Science for Developing the Mind and Society of Thailand 4.0

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ที่ปรึกษา	พระราชวรเมธี, ดร. พระราชคุณากรณ์ พระราชศาสนาภิบาล พระสุนทรมนี ว่าที่ร้อยตรีสมเดช อภิขยกุล	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร เจ้าคณะจังหวัดน่าน รองเจ้าคณะจังหวัดน่าน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน ที่ปรึกษาวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
-----------	---	---

คณะบรรณาธิการ

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร. พระราชวรมนี, ดร. รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม พระมหาบุญเลิศ อินทปัญญา, รศ. พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร. พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร. ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ ศาสตราจารย์ ดร.จันทงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุศม์ บุญศรีตัน รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังข์ธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.วินชัย พลเมืองดี พระชยานันท์มนี, ผศ.ดร. พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปัญญา, ดร. อาจารย์ ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์ อาจารย์ ดร.ชานาญ เกิดช่อ อาจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์ อาจารย์เชษฐ์ นิยมมาทพัฒน์	ประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะบรรณาธิการ รองประธานคณะบรรณาธิการ รองประธานคณะบรรณาธิการ คณะบรรณาธิการ คณะบรรณาธิการ คณะบรรณาธิการ คณะบรรณาธิการ คณะบรรณาธิการ คณะกรรมการและเลขานุการ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
--	---

แบบปก-รูปเล่ม : นายศุภกริช เขื่อนเพชร

พิมพ์เมื่อ : กันยายน 2560

จัดพิมพ์ในงาน : การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประจำปี 2560

ถ้อยแถลง

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจิตและสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สังคม และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านบทความทางวิชาการและงานวิจัยในการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยอนุวัตตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม”

นักวิทยาศาสตร์ยุคใหม่เริ่มหันมาศึกษาภูมิปัญญาตะวันออก โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ทำให้รู้พุทธธรรมบางแง่มุมอยู่บ้าง เช่น เมื่อพระพุทธศาสนาแสดงไว้ว่า “สังขารทั้งปวงเพราะไม่เที่ยง (อนิจจะ) จึงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ (ทุกข์) เพราะอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ จึงหาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ (อนัตตา) ไม่มีอะไรเป็นหน่วยอิสระซึ่งคงที่ ไม่มีอะไรคงตัว ไม่มีอะไรเป็นตัว มีแต่กระแสธรรมไหลไปสืบเนื่องสัมพันธ์กันไป เป็นปัจจัยแก่กันและกัน มีอยู่ด้วยความสัมพันธ์กัน มีอยู่ด้วยอาศัยปัจจัย ไม่มีความคงที่อยู่อย่างเดิม ไม่มีอยู่โดยตัวมันเอง ไม่มีตัวตนที่แท้จริง”

นักฟิสิกส์ยุคใหม่จึงแสดงทรรศนะสะท้อนความจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในโลกว่า “อนุภาคพื้นฐานไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แบบอิสระแยกจากกันได้ โดยเนื้อแท้ อนุภาคนั้นเป็นชุดแห่ง ความสัมพันธ์ที่แผ่ออกไปยังสิ่งอื่น ๆ อนุภาคพื้นฐานไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่” เวอร์เนอร์ ไฮเซนเบิร์ก กล่าวว่า “โลกนี้ปรากฏเป็นชิ้นส่วนเหตุการณ์ที่ซับซ้อนโยงใยเข้าหากัน ทดแทนกัน ทับซ้อนกันหรือรวมตัวกันจนมีผลออกมาเป็นการถักทอขององค์กรวม”

นักฟิสิกส์ยุคใหม่เห็นตรงกันว่า ความสมดุลของโลกเป็นผลจากความสัมพันธ์อย่างลงตัวระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต ทุกสิ่งมีระบบควบคุมการดำรงอยู่ร่วมกันที่เป็นเอกภาพ โลกคือองคาพยพที่มีชีวิต เป็นอาณาจักรแห่งความร่วมมือระหว่างพืช สัตว์ แบคทีเรีย ซึ่งดำรงอยู่ร่วมกันในลักษณะพันธมิตรประสานกิจกรรมระหว่างกัน เพื่อความอยู่รอดของส่วนรวมทั้งหมด วิธีการนำทฤษฎีโพธิญาณและข้อค้นพบทางวิทยาศาสตร์ไปใช้โดยการบูรณาการ คือเติมเต็มให้แก่กันและกัน

วิธีที่ 1 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักการทางวิทยาศาสตร์ไปอธิบายเสริมกันและกันให้เป็นที่เข้าใจง่ายขึ้น เช่น กรณีพระพุทธเจ้าทรงแสดงโลกทัศน์ที่เป็นสัมมาทิฐิและมีจาทิฐิว่า

โลกนี้โดยมากอาศัยส่วนสุดโต่ง 2 ข้าง คือ ความมี (อัตถิตา) และความไม่มี (นัตถิตา) เมื่อบุคคลเห็นเหตุเกิดแห่งโลก ด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริง ความไม่มี (นัตถิตา) ในโลกก็ไม่มี เมื่อบุคคลเห็นความดับแห่งโลก ด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริง ความมี(อัตถิตา) ในโลกก็ไม่มี ข้อที่ว่า ‘สิ่งทั้งปวงมีอยู่’ นั้น เป็นส่วนสุดโต่งข้างหนึ่ง ข้อที่ว่า ‘สิ่งทั้งปวงไม่มีอยู่’ นั้น เป็นส่วนสุดโต่งอีกข้างหนึ่ง ตถาคตแสดงธรรมโดยสายกลาง ไม่เข้าไปข้องแวะส่วนสุดโต่งทั้งสองข้างนั้น

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวว่า แนวคิดทางพระพุทธศาสนานี้ นักวิทยาศาสตร์ อาจไม่เข้าใจซัด ก็ให้นำหลักการของฟิสิกส์ควันตัม มาอธิบายเทียบเคียงกัน ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ เหมือนกันว่า

โฟตอนหรือส่วนประกอบย่อยแห่งอะตอมของแสง เป็น 'ทวิลักษณ์' คือ (1) อนุภาค (2) คลื่นทั้งสองอยู่ด้วยกัน แต่เป็น 2 อย่างที่ขัดแย้งกันอยู่ใน ตัว ถ้าเราบอกว่า โฟตอนเป็นอนุภาค ก็เป็นมุมมองที่ สุดโต่งข้างหนึ่ง ถ้าเรา บอกว่า โฟตอนเป็นคลื่น ก็เป็นมุมมองที่ สุดโต่งอีกข้างหนึ่ง มองอย่างไรจึง ไม่ถือว่าเป็นที่ สุดโต่ง ? มองโดยมีขณธรรมเทศนา คือมองโดยสายกลาง

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาอาจไม่เข้าใจทฤษฎีนี้ของนักวิทยาศาสตร์ ก็ให้นำแนวคิด ทางพระพุทธศาสนาที่แสดงไว้ข้างต้นนั้นมาอธิบายเทียบเคียงกัน

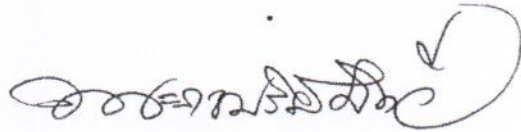
วิธีที่ 2 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปเติมเต็มวิทยาการใหม่ ๆ ให้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น เช่น แนวคิดทฤษฎีทางการบริหารยุคใหม่อาจมีความสมบูรณ์บางมิติ แต่ยังขาดไปบางมิติ ในการ บริหารคน นักบริหารยุคใหม่อาจมองเพียงว่า การบริหารคนที่จะให้ได้ดีดำเนินด้วยดีนั้น ให้ค่าตอบแทนสูง มีสวัสดิการพร้อม สร้างความเป็นกันเอง เท่านั้นก็น่าจะเพียงพอ แต่พระพุทธศาสนามีหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา สมานัตตตา ที่จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพยิ่งยกว่า หรือแม้แต่หลักวิชาว่า ด้วยการรักษาพยาบาล ในการรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยที่ผ่านมา เราอาจเน้นการรักษาโรค แต่ปัจจุบันมี การนำหลักการทางพระพุทธศาสนา มารักษาใจผู้เจ็บป่วย ใช้วิธีการรักษาโรค รักษาใจควบคู่กันไป

วิธีที่ 3 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นฐานในการทำให้วิทยาการใหม่ๆ ทั้งหลายมีโอกาสดำเนินก้าวหน้าและขยับขยายมากขึ้น นั่นคือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาการยุคใหม่ได้ หันมาศึกษาปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พัฒนาตัวเองให้มีความเข้มแข็งสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ในท่ามกลางโลกธรรมที่แปรเปลี่ยนไปในทางดีและไม่ดีตลอดเวลา ความเป็นคนเข้มแข็งนี้ จะเป็นโอกาสให้ ได้ใช้วิชาความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา

ดังนั้นวิธีที่ 3 นี้ถือว่าตรงกับพุทธประสงค์มากที่สุด เพราะทรงแสดงลำดับขั้นของการพัฒนา ตนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยเริ่มจากการศึกษาหาความรู้ด้านวิชาการวิชาชีพ (ปริยัติสัทธรรม) อบรมสั่งสมตนให้มีความเรียบร้อยด้านกายภาพ ให้เข้มแข็งอดทนด้านจิตภาพ และโลกทัศน์ชีวิตที่ศรัทธาเป็น สัมมาทิฐิตลอดเวลา (ปฏิบัติสัทธรรม) และทำใจให้มีความร่มเย็นเป็นสุข (ปฏิบัติสัทธรรม)

การบูรณาการที่ถูกต้องจึงไม่ใช่การบูรณาการตัวเนื้อหาวิชา แต่เป็นการรับเนื้อหาวิชา ศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาในตัวคนแล้วเอาหลักปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรมทางพระพุทธศาสนา มาพัฒนา ตัวคน เพื่อให้โลกทัศน์เชิงบูรณาการในการดำรงชีวิต

ขออนุโมทนาในวิริยะอุตสาหะของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยสงฆ์
นครน่านฯ และคณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและองค์กรภาคี
เครือข่าย ในการร่วมด้วยช่วยกันจัดงานและนำเสนอผลงานทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ อันจะเป็น
คุณูปการต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมสืบไป.

(พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประธานบรรณานิการการประชุมวิชาการระดับชาติ

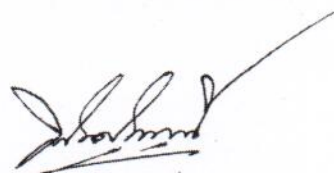
ครั้งที่ 1 วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

11 สิงหาคม 2560

คำนำ

การประชุมวิชาการระดับชาติที่มีรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings) ครั้งที่ 1 วิทยาลัยสงฆ์ นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการพัฒนาด้านการศึกษาและสังคม ประกอบด้วย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประจำจังหวัดน่าน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่าน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศูนย์จังหวัดน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ วิทยาลัยน่าน และวิทยาลัยชุมชนน่าน ภายใต้หัวข้อเรื่อง “พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยและนักวิชาการสู่สาธารณะตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย เป็นเวทีสาธารณะเสนอแนะผลงานวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดกับทุกภาคส่วนของสังคม

ขออนุโมทนาในวิริยะอุตสาหะของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน และคณะผู้บริหาร คณาจารย์ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและองค์กรภาคีเครือข่ายในการร่วมด้วยช่วยกันจัดงานและนำเสนอผลงานทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ อันจะเป็นคุณูปการต่อศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้ จะอำนวยประโยชน์แก่คณาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัย และนักวิชาการในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างยั่งยืนสืบไป

(พระสุนทรมนี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

❖ สารบัญ ❖

เรื่อง	หน้า
ถ้อยแถลงของประธานคณะบรรณาธิการ	ก
คำนำ	ง
อนุปวาโท : พุทธวิธีการสื่อสารเพื่อสันติในยุคประเทศไทย 4.0 พระมหาธนรัฐ ภูษเมธ, ดร., พระอธิการเวียง กิตติวัฒน์, ดร.	1
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงพยาบาลพะเยาต่อการจ้างงานภายนอก พระเอกภพ ปณณาวชิโร	15
อาชีพปาริสุทธิสต์กับการปรับใช้ในการพัฒนาชีวิตให้เป็นสุข นายปัญญา เสนงูงา	28
หลักสัปปริสธรรม 7 กับการพัฒนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 นางสาวธนันท์ธร โสภณดิลก	37
ความเชื่อกฎแห่งกรรมตามหลักสัมมาทิฎฐิในพระพุทธศาสนาเถรวาท พระมหาสุพร รกขิตธมโม,ดร.	44
ธรรมชาติของจิตในพุทธศาสนาเถรวาทที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ ดร.เบญจมาศ สุวรรณวงศ์	55
แผนที่เล่าเรื่องวัดในพุทธศาสนา พื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พระมหาปิยะ ธีรงกูโร, รศ.ดร. ศิริพรรณ ทวีสุข, พระมหาอนันต์ องค์กรสิริ	64
บุพเพสันนิวาส ยุค 4 G นายอำนาจ ทาปิน	75
มองสังคมไทยผ่านจรวด ดร.สาคร พรหมโคตร	80
พระสงฆ์ ยุค 4.0 : การใช้นวัตกรรมในการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พระอัครราชภิกุทธิ์ สิริวิฑฒโน, ดร.	91
ความต้องการของคนยุคไทยแลนด์ 4.0 พระครูวิมลศิลป์กิจ, ผศ.	100
พัฒนาการราชนาวิสัยสยามในยุคการปรับปรุงและปฏิรูปประเทศสู่ความทันสมัย น.ท.ดร.อนุชา ม่วงใหญ่	110

รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น <i>ดร.ศุภนากร กรสิงห์</i>	122
การจัดการองค์การภาครัฐเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม <i>ดาบตำรวจ ดร.ไทยมณี ไชยาฤทธิ์</i>	130
วิเคราะห์หลักประชาธิปไตยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก <i>พระมหาประเสริฐ สุเมโธ</i>	139
บูรณาการการบริหารการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาด้วยหลักสัปปุริสธรรม <i>ดร.โสภณ บัวจันทร์</i>	148
การเมืองภาคประชาชน 4.0 ในสังคมไทยและบทบาทต่อสังคมการเมืองไทย <i>นายชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์</i>	168
สมณศักดิ์กับอำนาจสงฆ์ไทย <i>นางสาวณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์</i>	178
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การสมรรถนะสูง ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง <i>นายวิษณุ เทพสินธพ</i>	184
อนาคตภาพองค์กรแห่งความสุขวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน <i>นางวรรณพร บุญรัตน์</i>	200
การปกครองนครน่านจากรัฐจารีตสู่การสร้างรัฐสมัยใหม่ในรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411 - 2453) <i>พันเอกพงษ์ศิริ พงษ์อารีมงคล</i>	210
ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สังกัด กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ <i>นายปรีดี กิตติวัฒนากุล</i>	224
ความผูกพันต่อองค์กรของครูและบุคลากรในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 <i>นางสาวพัชรินทร์ ศิริเมฆ</i>	234
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ยุคไทยแลนด์ 4.0 <i>ดร.วิษญาภา เมธีวรฉัตร</i>	244
การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว <i>นายกริช เทียมสุวรรณ</i>	254

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล จังหวัดอุทัยธานี นายสมควร แก้วกลสิกิจ	264
ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดชัยนาท นายณัฐติกร สังข์รูป	275
คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรตากสิน จังหวัดนครสวรรค์ ร.ต.อ.พิเชษฐ์ ชำใจ	290
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬารัตน์ ศิริรังสรรค์, ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ บุญผดุง, ดร.วินัย วินัย ชุ่มชื่น	300
มองวัฒนธรรมไทยในสังคมเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อาจารย์ ดร.จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์	311
แนวทางประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลเพื่อพัฒนาการสื่อการเรียนการสอน อาจารย์สถาพร กันธิยะ, พระมหาไกรสร โชติปัญญา	322
การบูรณาการการเรียนการสอนกับโจทย์จริง: กรณีศึกษาการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์แบบ เว็บสำหรับบันทึกงานแปลคัมภีร์ไบเบิลในรูปแบบดิจิทัลของวัดพระธาตุแช่แห้ง นายธนกร ม่อมดี, พลวิทย์ นวลจันทร์จิต, ดร.ภัทรพร คุ้มฉายา, ผศ.ดร.วรวิชัย จันทร์ฉาย, ดร.อรวิชัย ถิ่นนุกูล, ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์, ดร.ภูริดา เวียนทอง, พญ.นิพัทธวรรณ ไวยะนันท์	332
การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังและส่งต่อภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพในผู้ป่วยสูงอายุติดเตียง โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์	342
พระ วัด กับความรู้ด้านการท่องเที่ยว อนัญญา รัตนประเสริฐ, นายยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนภานนท์	354
กระบวนการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน อาจารย์ ดร.ฤทธิชัย แกมมา, นางสุภัชชา พันเลิศพาณิชย์	363
การสร้างเครือข่ายการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล	374
ความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครสวรรค์ นางสาวทรงครวรรณ ชาวพราย	381
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นายอดิศัย แพบัว	393

ความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไร่ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ นายจำนงค์ เพ็งสาตร์	404
การเกษตรยุคใหม่สู่การเปลี่ยนแปลงตามวิถีคุณธรรม พระวิฑูรย์ ปภัสสรธาดา	415
วิถีชีวิตกับความเชื่อภูมิปัญญาปลาไหลของชุมชนทุ่งกุลา มณฑิรา สะแกทอง, นายอิสรพงษ์ ไกรสินธุ์, นายสมคิด สุขจิต	422
พุทธวิธีในการบริหารทรัพยากรกับบัญชีครัวเรือน ดร.พิชญ์ บุญนิยม, ดร.บุญญาบารมี สว่างวงศ์	432
โบราณสถานวัดศรีบุญเรือง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย กับแนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาเชิงบูรณาการตามหลักพุทธธรรม นายธีระวัฒน์ แสนคำ, ผศ.บุญวัฒน์ บุญทะวงศ์	443
รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนววิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพะเยา พระครูสุวรรณวิฑูรย์,ดร, พระมหาศิวกร ปญญาวิชโร, พระสุกฤษฎี ปียสีโล, นายกรภพ สีสัน	455
พฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดพะเยา อาจารย์ชมพูนุท สิงห์มณี, อาจารย์โรดม เสมอเชื้อ, อาจารย์สมศรี สัจจะสกุลรัตน์	468
ดัชนีมวลกายของพระสงฆ์ในจังหวัดพะเยาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง นายวโรดม เสมอเชื้อ, นางสาวชมพูนุท สิงห์มณี, ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	479
คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดพะเยา พระครูโสภณปริยัติสุธี,รศ.ดร. พระสุกฤษฎี ปียสีโล, ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	489
การสำรวจคุณภาพการจำวัดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพระสงฆ์ในจังหวัดพะเยา พระครูพิศาลสรกิจ, ดร., พระมหาศิวกร ปญญาวิชโร, ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	501
ภาคผนวก	
คำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review)	511
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1	513

วิเคราะห์หลักประชาธิปไตยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

Analysis of the Democratic Principles that Appear in the Tipitaka

พระมหาประเสริฐ สุขเมโธ
นายปิยวัฒน์ คงทรัพย์
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

บทคัดย่อ

ประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน เป็นระบอบการปกครองที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานและได้มีพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนหลักประชาธิปไตยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก มีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ 1) หลักอธิปไตย หรือ หลักอำนาจของประชาชน 2) หลักเสรีภาพ 3) หลักความเสมอภาค 4) หลักพระธรรมวินัย หรือ หลักการปกครองโดยกฎหมาย 5) หลักเสียงข้างมาก

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, พระไตรปิฎก

Abstract

Democracy is a regime of individuals. By the people and for the people. It is a long-evolved regime and has evolved to the present. The democratic core that appears in the Tipitaka has five main principles: 1) the sovereignty or the authority of the people; 2) the principle of liberty; 3) the principle of equality; 4) the principles of discipline or rule of law; 5) Majority.

Keywords: Democracy, Tipitaka

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน ดังนั้นการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยก็คือ รูปการปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลัก หรือเป็นกติกาที่กำหนดแนวทางสำหรับการที่รัฐจะใช้อำนาจปกครองประชาชน และมีหลักการจัดระเบียบการปกครอง แต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญ

เช่นเดียวกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่ ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถพิจารณาได้จากรัฐบาล การเลือกตั้ง และการปกครองโดยเสียงข้างมาก โดยลักษณะของรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย ดังที่อดีตนายกาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ของสหรัฐอเมริกาเคยกล่าวไว้ เป็นเสมือนคำคมว่า ประชาธิปไตย คือ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น การที่รัฐบาลใดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นประชาธิปไตยจะต้องมีลักษณะครบทั้ง 3 ประการ คือ 1) รัฐบาลของประชาชน หมายถึง รัฐบาลจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ด้วยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นั่นคือ ประชาชนอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของรัฐบาลซึ่งบ่งชี้ถึงมิติของการปกครองในด้านความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย 2) รัฐบาลโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนหรือพลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้ปกครองได้ ถ้าหากได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ 3) รัฐบาลเพื่อประชาชน หมายถึง รัฐบาลจะต้องมีจุดประสงค์เพื่อความผาสุกของประชาชน และจะต้องมีการกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่ง เพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าผู้ปกครองจะต้องปกครองเพื่อประชาชน หากผันแปรจากจุดหมายนี้ ประชาชนจะได้มีโอกาสเปลี่ยนผู้ปกครองผ่านการเลือกตั้ง

หลักประชาธิปไตย

หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นหลักการปกครองที่มีเจตนารมณ์สำคัญเพื่อให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหรือพลเมืองในสังคม โดยอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ความมนุษย์ทุกคนต่างมีสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติและตามที่กฎหมายกำหนดทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมบ้านเมืองมีความสุข มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีการยอมรับในความแตกต่างทางความคิดเห็น โดยยึดหลักการสันติวิธีและสังคมประชาธิปไตย มีนิกูการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต ได้กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งคำนี้มาจากคำว่า Demokration ในภาษากรีก แปลว่า การปกครองของประชาชน ดังที่อดีตนายกาธิบดี ลินคอล์นของสหรัฐอเมริกาเคยกล่าวไว้เป็นเสมือนคำคมว่า รัฐบาลประชาธิปไตย คือ รัฐบาลของประชาชน เพื่อประชาชน และโดยประชาชน ซึ่งหมายถึงระบบการปกครองตามอุดมคติ ระบบหนึ่ง ที่รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยจะให้โอกาสอันเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต การแสวงหา ความสุข เป็นต้น¹

ส่วนจิโรช (บรรพต) วีระสัย และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย หมายความว่า ประชาชนเป็นใหญ่ หรือระบอบการปกครองที่ประชาชนทั้งประเทศมีสิทธิในการเข้าร่วมบริหารกิจการของประเทศ เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น จิโรช และได้อธิบายไว้ว่า

คำว่าประชาธิปไตย ใช้ในความหมายที่เป็นกรอบความคิดในมุมกว้างถึง 3 สถานะด้วยกัน กล่าวคือ 1) ใช้ในฐานะที่เป็นปรัชญา ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ทางการเมือง โดยมุ่งไปที่เรื่องของความนึกคิด อันเป็นมโนกรรม (ผลของความคิด) ของผู้บริหารประเทศและประชาชนทั้งหลาย 2) ใช้ในฐานะที่เป็นรูปแบบทางการ

¹ อุทัย หิรัญโต, สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2542), หน้า 2 - 3.

ปกครอง คือพิจารณาในเชิงโครงสร้างหน้าที่ของรัฐบาล คณะรัฐมนตรี 3) ใช้ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต ได้แก่ การยอมรับเสียงข้างมาก การมีจิตใจกว้าง การมีขันติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาและการมีความเอาใจใส่ในกิจการงานของบ้านเมือง²

จากที่ได้กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า คำว่า ประชาธิปไตย หรือ Democracy เป็นคำที่ใช้มานานตั้งแต่สมัยกรีกโบราณรุ่งเรือง ซึ่งมุ่งแสดงถึงการปกครองที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการแสดงออก มีส่วนร่วมในการปกครองโดยเลือกผู้แทนเข้าไปนั่งในสภาบริหารและสภานิติบัญญัติ ผู้ให้คำนิยามแก่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่กระชับและสั้น คือ ลิงคอล์น ที่ว่าประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งหลักของประชาธิปไตย คือ ให้อำนาจแก่ประชาชน ทั้งทางนิติบัญญัติ บริหาร และด้านพิจารณารรคตติ ที่เรียกว่า ตุลาการ อย่างไรก็ตาม มีผู้กล่าวถึงหลักของประชาธิปไตยที่สำคัญว่ามี 5 หลักด้วยกัน คือ

1. หลักเสรีภาพ (Liberty) ซึ่งต้องประกอบด้วย สิทธิ หน้าที่ อิสรภาพ และสมภาพ จะต้องอยู่ร่วมกัน
2. หลักความเสมอภาค (Equality) คือความเท่าเทียมกัน ในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐ
3. หลักเหตุผล (Rationality) การตัดสินใจขัดแย้งด้วยเหตุผล
4. การตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก (Majority) เสียงข้างน้อย ได้รับการคุ้มครอง (Majority rule, and minority right)
5. การผลัดเปลี่ยนกันหมุนเวียนดำรงตำแหน่ง (Rotation) ไม่ผูกขาดแต่คนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เพียงผู้เดียว

จากการได้ศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับประชาธิปไตยจึงได้วิเคราะห์หลักประชาธิปไตยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ดังต่อไปนี้

แนวความคิดประชาธิปไตยในพระไตรปิฎก

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองโดยประชาชน ซึ่งถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก เป็นระบอบการปกครองที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าเริ่มมาจากสมัยกรีกโบราณ และได้มีพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน การทำความเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม ช่วยให้บุคคลรู้จักสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ที่ตนเองพึงมี รวมไปถึงเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกันอย่างมีความสุข และช่วยพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น รวมถึงเพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจศึกษานำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงต่อไป จึงได้นำแนวความคิดประชาธิปไตยในพระไตรปิฎกมากล่าวไว้ดังนี้

3.1 แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตย ตามแนวพระวินัยปิฎก จากการศึกษาแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยในพระไตรปิฎก จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติพระวินัย เพื่อเป็นแนวในการประพฤติ

² จิรโชค (บรรพต) วีระชัย และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538). หน้า 255.

ปฏิบัติของพระสงฆ์ ซึ่งในการบัญญัติวินัยนั้นพระองค์ทรงบัญญัติเป็นหมู่พระสงฆ์โดยมีการเรียกประชุมสงฆ์ก่อน มิได้บัญญัติตามลำพัง และการบัญญัติวินัยนั้นต้องให้เกิดเรื่องก่อน จึงประชุมทำการสอบสวน แล้วจึงบัญญัติพระวินัยท่ามกลางพระสงฆ์ ด้วยความเห็นชอบของพระสงฆ์ และพระสงฆ์ต่างก็พร้อมใจกันนำไปปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติ การทำกรรมต่าง ๆ ของสงฆ์ ยกเว้นอุปโลกนกรรม ล้วนให้ทำเป็นการกสงฆ์ทั้งสิ้น กล่าวคือ การทำอุตตกรรม ต้องทำด้วยสงฆ์จตุรกรคือ 4 รูปขึ้นไป เช่น การสวดปาติโมกข์ เป็นต้น การทำอุตตติยกรรม ต้องทำด้วยสงฆ์ปัญจกรคือ 5 รูปขึ้นไป เช่น การสวดกฐิน เป็นต้น การทำอุตตติจตุตถกรรม ต้องทำด้วยสงฆ์ทศกรคือ ตั้งแต่ 10 รูปขึ้นไปยกเว้นในที่กันดาร เช่น การอุปสมบท เป็นต้น การให้มานัตต์ การสวดอัphan ก็ต้องใช้สงฆ์ตั้งแต่ 21 รูปขึ้นไป จึงกล่าวได้ว่า พระวินัย คือ รัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่าง ๆ ของสงฆ์ คือ สมาชิกสภาผู้แทน คุณสมบัติของพระสงฆ์ คือ คุณสมบัติของสมาชิก อำนาจพระสงฆ์ คือ อำนาจอธิปไตย และท่ามกลางการประชุมสงฆ์ในการบัญญัติหรือตัดสินปัญหาที่เกี่ยวกับพระธรรมวินัยหรือที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พระองค์ก็จะใช้หลักอภิกรณ และอภิกรณสมถะ ในการตัดสิน ดังนี้

1. อภิกรณ แปลว่า ภารกิจที่พึงทำให้สงบให้เรียบร้อยเหมาะสม หรือหมายถึง สาเหตุ คดีเรื่องราว ปัญหา ความยุ่งยาก กิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ ที่สงฆ์ต้องจัดการสะสางหรือดำเนินการทำให้สงบหรือเป็นไปด้วยดี อภิกรณ ในพระวินัยมี 4 เรื่อง คือ เป็นชื่อแห่งเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดตั้งทำให้ลุล่วงไป มี 4 ประการ คือ

ก. วิวาทาธิกรณ คือวิวาท ได้แก่ การเถียงกันปรารภพระธรรมวินัยนี้ จะต้องได้รับชี้ขาดว่าถูกว่าผิด หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นการถกเถียงกันด้วยเรื่องพระธรรมวินัย หรือการขัดแย้งกันเกี่ยวกับพระธรรมวินัย

ข. อนุวาทาธิกรณ คือ ความใจทกล่าวหากัน ด้วยปรารภพระธรรมวินัยนี้จะต้องได้รับชี้ขาดว่าถูกว่าผิด หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นการถกเถียงกันด้วยเรื่องอาบัติ

ค. อาปัตตาธิกรณ คือ ภารกิจที่ต้องอาบัติหรือถูกปรับอาบัตินี้จะต้องทำคืน คือทำให้พ้นโทษ หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นการถกเถียงกันด้วยเรื่องการปรับอาบัติและวิธีการออกหรือพ้นจากอาบัติ

ง. กิจจาธิกรณ คือ กิจธุระที่สงฆ์จะพึงสามัคคีร่วมกันทำ เรียกว่า สังฆกรรม เช่นให้อุปสมบทนี้จะต้องทำให้สำเร็จ เป็นต้น

2. อภิกรณสมถะ เป็นชื่อแห่งสิกขาบทหรือสิกขาบทหรือแห่งธรรม แปลว่า ธรรมสำหรับระงับอภิกรณ มี 7 ประการ คือ

1. สัมมุขาวินัย แปลว่า ระเบียบอันจะพึงทำในที่พร้อมหน้า 4 อย่าง คือ

ก. พร้อมหน้าสงฆ์ คือ ภิกษุเข้าประชุมครบองค์กำหนดเป็นสงฆ์

ข. พร้อมหน้าบุคคล คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้อยู่พร้อมหน้ากัน

ค. พร้อมหน้าวัตถุ ได้แก่ ยกเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นวินิจฉัย

ง. พร้อมหน้าพระธรรมวินัย ได้แก่ วินิจฉัยถูกธรรม ถูกวินัย

2. สติวินัย แปลว่า ระเบียบยกเอาสติขึ้นเป็นหลัก ได้แก่ ภารกิจที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติ (การรับรู้ร่วมกัน) แก่พระอรหันต์ว่าเป็นผู้มีสติเต็มที่ เพื่อระงับอนุวาทาธิกรณ ที่มีผู้โจมตีท่านด้วยศีลวิบัติ

3. อมูพหวินัย แปลว่า ระเบียบที่ให้แก่ภิกษุผู้หายเป็นบ้าแล้ว ได้แก่ภารกิจที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติ (การรับรู้ร่วมกัน) แก่พระอรหันต์ว่าเป็นผู้มีสติเต็มที่ เพื่อระงับอนุวาทาธิกรณ ที่มีผู้โจมตีท่านด้วยศีลวิบัติ

4. ปฏิญญาตรณะ แปลว่า ทำตามรับ ได้แก่ปรับอาบัติตามปฏิญญาของจำเลยผู้รับเป็นสัตย์ การแสดงอาบัติ ก็จัดว่าทำปฏิญญาในข้อนี้ด้วย

5. เภยยสิกขา แปลว่า ตัดสินตามคำของคนมากเป็นประมาณ วิธีนี้สำหรับใช้ในเมื่อความเห็นของคนมาก แตกต่างกัน ให้ตัดสินเอาตามคำของคนมากเป็นประมาณ

6. ตัสสปปิยสิกขา แปลว่า กิริยาที่ลงโทษแก่ผู้ผิด มี 2 นัย

ก. เพิ่มโทษแก่ภิกษุผู้ประพฤติผิดซ้ำอีก

ข. ตัดสินโทษแม้ไม่รับเป็นสัตย์ แต่พิจารณาสมจริงดังกล่าวในอนินยตสิกขาบทนั้น

7. ตินวัถารกวินัย แปลว่า ระเบียบดังกล่าวด้วยหย่า ได้แก่ กิริยาที่ให้ประนีประนอมกันทั้ง 2 ฝ่าย ดุจเอาหญ้าที่ปลงสกรปรกไว้ไม่ให้มีกลิ่น

ทั้งอธิกรณ์และการระงับต้องทำให้เป็นการสงฆ์เป็นส่วนใหญ่ ดุจการตั้งกรรมาธิการฝ่ายต่าง ๆ ฉะนั้น จึงเป็นการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม และในการประชุมทำกรรมต่าง ๆ เป็นการกสงฆ์นั้น ต้องมีมติเป็นเอกฉันท์จริง ๆ ถ้ามีข้อข้องใจมีสิทธิยับยั้งได้ (Veto) แม้เพียงเสียงเดียวสงฆ์ทั้งหมดก็ต้องฟังตั้งทำยบทสวดกรรมวาจา สวดญัตติว่า "ยสสายสมโตขมติ ..... โส คุณหสยสส น ขมติ โส ภาเสยย" แปลว่า "ถ้ากรรมนี้ ชอบใจต่อท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเงียบ ถ้าไม่ชอบใจต่อท่านผู้ใดท่านผู้นั้นพึงพูดขึ้น" อนึ่งการทำกรรมอันใดก็ตาม พระวินัยจะต้องพร้อมเพรียงกัน ดังคำขึ้นต้น ของกรรมวาจาว่า "ยทิ สงขสสพตตกลล" ซึ่งแปลว่า "ถ้าความพร้อมของสงฆ์ พร้อมแล้ว ..... สงฆ์พึงทำ ....." ดังนี้. นี้คือเนื้อความใน มหาขันธกะ มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่ม 4

3.2 แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตย ตามแนวพระสูตรตันตปิฎก ซึ่งอาจนำมาเป็นประเด็นในการวิจารณ์ ได้ดังต่อไปนี้

1. หลักเสรีภาพทางความคิด พระพุทธเจ้าได้ให้โอกาสแก่ชาวกาลามะในการที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ คำสอนของนักบวช ที่มาเผยแพร่คำสอนด้วยข้อความต่อไปนี้

"ดูกรกาลามะทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอย่าเชื่อเพียงเพราะ

๑. มา อนุสสเวน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา

๒. มา ปรมปราย อย่างปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบ ๆ กันมา

๓. มา อติกราย อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ

๔. มา ปิฎกสัมปะทานเนน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำรา หรือ คัมภีร์

๕. มา ตักกเหตุ อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างเหตุผลทางตรรกะ

๖. มา นยเหตุ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุমান

๗. มา อากการปริวิตักเคน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองเอาตามแนวเหตุผล

๘. มา ทิฎฐินิฆมานกขันตยา อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรงกับความเห็นหรือทฤษฎีของตนที่คิดไว้

๙. มา ภัพพรูปตาย อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะว่า น่าจะเป็นไปได้

๑๐. มา สมโน โน ครุติ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา ต่อเมื่อ

ต่อเมื่อได้รู้เข้าใจ ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านั้น เป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้นแล้ว จึงควรละ หรือถือปฏิบัติตามนั้น³

2. หลักความเสมอภาค ในพระธรรมวินัย จะเห็นได้จากหลักความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย 8 อย่างเปรียบเทียบกับความอัศจรรย์ของมหาสมุทร 8 อย่าง ดังนี้

1. ธรรมวินัย หรือพระพุทธศาสนามีการศึกษาตามลำดับทำตามลำดับปฏิบัติตามลำดับ แทงตลอดอรรถดมรรค ด้วยการทำต่อเนื่องจนมหาสมุทรลุ่มลึกตามลำดับ

2. สวากของพระพุทธเจ้าที่แท้ไม่ล่องลิกขาบที่ทรงบัญญัติแล้ว แม้จะต้องสละชีวิตก็ยอม ดุจมหาสมุทรไม่ล้นฝั่ง

3. สงฆ์ ย่อมกันคนชั่วให้ห่างไกล ดุจทะเลซัดซอกศพให้เข้าสู่ฝั่งฉะนั้น

4. วรรณะ 4 ออกบวชแล้วย่อมละซึ่งชื่อโคตร ในกาลก่อนถึงการนับว่าเป็นสมณศากยบุตร ดุจน้ำจากแม่น้ำทั้งหลาย เมื่อถึงมหาสมุทรแล้ว ก็เป็นน้ำมหาสมุทรอันเดียวกัน

5. แม้ฝนตก มหาสมุทรก็ไม่ปรากฏความพร่องและความเต็ม ฉนใด ภิกษุในธรรมวินัย ที่ดับกิเลสด้วยนิพพานธาตุ ย่อมไม่ทำนิพพานให้เต็ม

6. พระธรรมวินัย มีรสเดียว คือ วิมุตติรส รสแห่งความหลุดพ้น ดุจมหาสมุทรมีรสเดียวคือ รสเค็ม (เอกรโส โลณรโส, เอกรโส วิมุตติรส)

7. มหาสมุทรเต็มไปด้วยรัตนนานาประการ ฉนใด พระธรรมวินัยก็มากด้วยธรรมรัตนะ คือ สติปัญญา 4 สัมมปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 มรรค 8 ฉนนัน

8. มหาสมุทร เป็นที่อยู่ของสัตว์มีชีวิตใหญ่ ๆ เช่น ปลาตมิติมังกลา ติปริมังคลา อสุร นาค คนธรรพ์ ฉนใด พระธรรมวินัยก็มีอริยบุคคล 4 และผู้ปฏิบัติเพื่อเป็นอริยบุคคล 4 ฉนนัน

เหตุนี้ จึงทำให้ภิกษุยินดียิ่งในธรรมวินัย⁴

3. หลักความเป็นพี่เป็นน้องกัน หรือภราดรภาพ คือ สหธรรมิก ผู้ปฏิบัติธรรมร่วมกัน ควรมีธรรมต่อไปนี้

ก. สังคหัตถ์ 4 คือ แบ่งปัน พุดไพเราะ, บำเพ็ญประโยชน์และวางตัวเคียงบ่าเคียงไหล่ ร่วมสุขร่วมทุกข์⁵

ข. สาราณียธรรม 6 คือจะพูด จะทำ จะคิด ก็ประกอบด้วย เมตตาจิต แบ่งปันลากันอย่างทั่วถึง, มีศีลเสมอกันและมีทัศนะเสมอกัน⁶

ค. หลักอุปทานิยธรรม 7 คือ

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

2. เมื่อประชุมก็พร้อมกันเข้าประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

³ อจ.ตท. 20/505/241.

⁴ อจ.อฎฐก. 23/109/2007.

⁵ อจ.จตุกก. 21/32/42.

⁶ อจ.ฉก. 22/282/321.

3. ไม่ทำลายหลักการเดิม
4. เคารพผู้หลักผู้ใหญ่
5. คุ่มครองกุลสตรี มิให้ถูกข่มเหง
6. เคารพ เจตีย์ อนุสาวรีย์คนสำคัญของชาติ
7. ให้การคุ้มครองอารักขาสมาณะชีพรามณ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในรัฐ⁷
4. หลักการใช้อธิปไตย พระพุทธเจ้าทรงนิยาม ธรรมาธิปไตย คือ เอาหลักการเป็นใหญ่ มิใช่ อุตตาธิปไตย เอาตนเป็นใหญ่ หรือ โลกาธิปไตย เอาโลกหรือพวกพ้องเป็นใหญ่ ดังพระองค์แสดงไว้อย่างชัดเจน "ที่ใดไม่มีสัตบุรุษ ที่นั่นมิใช่สภา"

สัตบุรุษ คือ ผู้รู้จักเหตุผล รู้จักคน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่า "พระธรรมวินัย ของพระพุทธเจ้าเป็นหลักการปกครองของพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์ และเพื่อพระสงฆ์อันมีประโยชน์ 10 อย่าง เป็นเป้าหมาย คือ

1. เพื่อหมู่คณะยอมรับว่าดี
2. เพื่อให้หมู่คณะมีความผาสุก
3. เพื่อข่มคนชั่ว
4. เพื่อปกป้องคนดี
5. เพื่อขจัดทุกข์ในปัจจุบัน
6. เพื่อตัดทุกข์ในอนาคต
7. เพื่อผู้ที่ยังไม่ศรัทธาได้มีความศรัทธา
8. เพื่อรักษาจิตของคนที่ศรัทธาอยู่แล้ว ให้เสื่อมเสีย ๑ ชั้นไป
9. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม คือ พระพุทธศาสนา
10. เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย คือ หลักการอันดีงาม ของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ อย่างที่เรียกว่า "มีสันติสุขในส่วนตน และสันติภาพในส่วนรวม" ฉะนั้นแล้ว

สรุปแนวคิดหลักประชาธิปไตยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

การศึกษาถึงแนวคิดประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตย โดยศึกษาข้อมูลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก จึงสรุปแนวคิดหลักประชาธิปไตยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ดังนี้

หลักประชาธิปไตย คือ การให้อำนาจแก่ประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน การให้อำนาจทั้งทางนิติบัญญัติ การบริหาร และด้านตุลาการ หลักการสำคัญของระบอบการเมืองที่ได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาคมโลกอย่างแพร่หลายมากที่สุดในปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1. หลักอำนาจของประชาชน (Popular Sovereignty) เพื่อแสดงออกถึงอำนาจในการปกครองของประชาชนโดยแท้จริง ประชาชนจะแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของโดยใช้อำนาจกำหนดตัวผู้ปกครอง และ

⁷ อง.สตตก. 23/20/18.

ผู้แทนของตน รวมทั้งอำนาจในการถอดถอนในกรณีที่มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนอย่างอิสระเสรีแบบลับและทั่วถึง มีกำหนดเวลาที่แน่นอน ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักอธิปไตย 3 ประการคือ หลักอัตตอธิปไตย คือการเอาตนเป็นใหญ่ หลักโลกาธิปไตย คือการเอาโลกเป็นใหญ่ และหลักธรรมาธิปไตย คือการเอาหลักธรรมเป็นใหญ่ ซึ่งพระพุทธศาสนามุ่งเน้นหลักธรรมาธิปไตยเป็นรูปแบบในการปกครองที่ดีที่สุด

2. หลักเสรีภาพ (Liberty) หมายถึง การที่บุคคลสามารถกระทำ หรืองดเว้นกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามที่ต้องการ ตราบเท่าที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามหลักพระพุทธศาสนา มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ ไว้ในพระวินัยไว้อย่างชัดเจน เช่น การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสงฆ์ในการทำอุตติกรรม ทำด้วยสงฆ์จตุรวรรค คือ สงฆ์ 4 รูปขึ้นไป ได้แก่ การสวดปาฏิโมกข์ ทำสังฆกรรม เป็นต้น การทำอุตติจตุตถกรรม ทำด้วยสงฆ์ปัญจวรรค คือ สงฆ์ 5 รูปขึ้นไป ได้แก่ การกรานกฐิน เป็นต้น และอุตติจตุตถกรรม ทำด้วยสงฆ์ 10 รูปขึ้นไป ยกเว้นในที่กัณดารที่หาพระสงฆ์ได้ยาก ได้แก่ การอุปสมบท เป็นต้น นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังให้หลักเสรีภาพในการคิด เช่น ชาวกาลามะ ในการที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ในกาลามสูตร 10 ประการ เช่น อย่าเชื่อเพียงเพราะเล่าสืบกันมา ฟังตามกันมา ข่าวลือ การอ้างตำราหรือทฤษฎี เป็นต้น หากจะเชื่อต้องใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบตามหลักของโยนิโสมนสิการ

3. หลักความเสมอภาค (Equality) คือ ในระบอบประชาธิปไตยเชื่อมั่นว่า หากมนุษย์มีโอกาสที่เสมอภาคเท่าเทียมกันถึงแม้ว่าจะมีความสามารถที่แตกต่างกันก็ตาม มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตที่ตีร่ร่วมกันได้ ดังนั้น ความเสมอภาคจึงหมายถึง ความเสมอภาคขั้นพื้นฐานที่ประชาชนในสังคมเดียวกันมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกันได้ ในพระพุทธศาสนาจะเห็นได้อย่างชัดเจนในการให้ความเสมอภาคในเรื่อง วรรณะ เชื้อชาติ เช่น บุคคลไม่ว่าจะอยู่วรรณะไหนก็สามารถเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้ และนับถือกันในเรื่องของพรพชา โดยไม่คำนึงว่าจะอยู่วรรณะใด เชื้อชาติใด หลักความเสมอภาคในการเคารพนับถือพระรัตนตรัย เป็นต้น

4. หลักการปกครองโดยกฎหมาย (Rule of Law) หลักการนี้มีขึ้นเพื่อมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้ปกครองจะใช้อำนาจใด ๆ ได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้ อีกทั้งการใช้อำนาจนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเท่านั้น การจำกัดสิทธิเสรีภาพใด ๆ ของประชาชนจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายเท่านั้น ในพระพุทธศาสนามีพระวินัย ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่เป็นหลักปฏิบัติของสงฆ์ ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหมู่คณะมีความสุข ช่มคนชั่ว ปกป้องคนดี จนถึงเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม คือพระพุทธศาสนา เป็นต้น

5. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rule) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ในการตัดสินใจใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดตัวผู้ปกครอง หรือการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ จะต้องถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ และเพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจนั้นสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริงก็ต้องให้ความเคารพและคุ้มครองเสียงข้างน้อยด้วย (Minority Right) ทั้งนี้ เพื่อประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้มติในลักษณะพวกมากลากไป ใน

พระพุทธศาสนา ก็ใช้หลักเสียงข้างมาก เป็นเครื่องตัดสิน เช่น การรับกฐิน จะต้องมีการถามท่ามกลางสงฆ์ว่า พระภิกษุรูปใดสมควรได้รับผ้ากฐิน โดยมีการเสนอพระภิกษุรูปที่สมควรได้รับผ้ากฐิน หากพระภิกษุสงฆ์เห็นด้วยก็เปล่งวาจาพร้อมกันว่า “สาธุ” หรือหากภิกษุรูปใดทำผิดพระวินัย ก็มีการตัดสินที่เรียกว่า “เยภยสิกา” คือ การระงับด้วยเสียงข้างมากลงมติ ทั้งอธิกรณ์และการระงับสงฆ์ส่วนใหญ่ และในการประชุมทำสังฆกรรมต่าง ๆ นั้น ต้องมีมติเป็นเอกฉันท์ หากมีข้อข้องใจมีสิทธิยับยั้ง (Veto) ได้ แม้เพียงพระภิกษุรูปเดียวทั่วทั้งสังฆทั้งหมดก็ต้องฟัง ดังกรรมวาจาที่ว่า “ยสสายสมโตขมติ ..... โสตุณหสสยสส น ขมติ โส ภาเสยย” แปลว่า “ถ้ากรรมนี้ ชอบใจต่อท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเงียบ ถ้าไม่ชอบใจต่อท่านผู้ใด ผู้นั้นพึงพูดขึ้น” แต่ว่าการทักท้วงดังกล่าวนี้จะต้องพูดขึ้นในท่ามกลางหมู่สงฆ์เท่านั้น

ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเน้นการบริหารงานแบบธรรมาธิปไตย 3 ประเภท คือ อัตตาธิปไตย ธรรมาธิปไตย และโลกาธิปไตย เพื่อใช้เป็นหลักของความคิด ความถูกต้อง ความเสมอภาค ใช้เป็นหลักในการบริหารงาน เพื่อให้สังคมส่วนรวมมีความเป็นปกติสุข ไม่มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก หรือชนชั้นวรรณะ สี ผิวดำชาติตระกูล มีความสมานฉันท์ และคุ้มครองสิทธิของบุคคลทั่วไปให้ได้รับความเป็นธรรม ความเสมอภาคทางสังคมเท่าเทียมกัน หลักการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนาจึงยึดหลักการบริหารสายกลาง อหิงสา ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ยึดหลักความถูกต้องเป็นหลัก คือหลักธรรมาธิปไตยนั่นเอง

บรรณานุกรม

จิโรโชค (บรรพต) วีระชัย และคณะ. **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

อุทัย หิรัญโต. **สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอเดียนส์ไตร์, 2542.

❖ ภาคผนวก ❖

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ๘๔๕/๒๕๖๐

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review)

ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ

เพื่อให้การดำเนินการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง “พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมยุค Thailand ๔.๐” ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบาย มหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review) ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วย :

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

๑. พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.
๒. พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.
๓. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รองศาสตราจารย์
๔. พระครูโสภณปริยัติสุธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
๕. พระชยานันท์หมณี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
๖. พระครูสุนทรสังฆพินิจ, ดร.
๗. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโรสง
๘. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม
๑๐. รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย พลเมืองดี
๑๑. รองศาสตราจารย์ พูนทรัพย์ เกตุวีรพงศ์
๑๒. รองศาสตราจารย์ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์
๑๓. รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เลื่อนช้าง
๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุบสอด

/๑๕.อาจารย์...

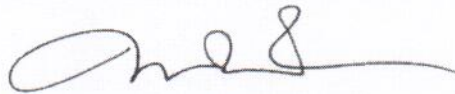
๑๕. อาจารย์ ดร.ชำนาญ เกิดช่อ
๑๖. อาจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชินะวงศ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชา จันทบูรณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่าน่าน
๓. รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา
๔. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน มหาวิทยาลัยมหิดล
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส เพ็งพุ่ม มหาวิทยาลัยนเรศวร
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง มหาวิทยาลัยพะเยา
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียากย์ มหาวิทยาลัยพะเยา
๑๑. อาจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
๑๒. อาจารย์ ดร.พิสิฐ โคตรสุโพธิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๓. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๔. อาจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๑๕. อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ รินศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

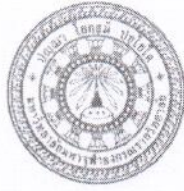
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

(พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .

ที่ ๘๕๗/๒๕๖๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ

เพื่อให้การดำเนินการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง "พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมยุค Thailand ๔.๐" ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบาย มหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วย :

๑. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	ประธานคณะกรรมการ
๒. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต	รองประธานคณะกรรมการ
๓. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป	รองประธานคณะกรรมการ
๔. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ (ฝ่ายวิชาการ)	รองประธานคณะกรรมการ
๕. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	คณะกรรมการ
๖. พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๗. ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	คณะกรรมการ
๘. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	คณะกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน	คณะกรรมการ
๑๐. รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม	คณะกรรมการ
๑๑. รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย พลเมืองดี	คณะกรรมการ
๑๒. พระชยานันท์มณี, ผศ.ดร.	กรรมการและเลขานุการ
๑๓. พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปณฺโญ, ดร.	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. อาจารย์ ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. อาจารย์ ดร.ชำนาญ เกิดช่อ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

/๑๖.อาจารย์...

๑๖. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิต

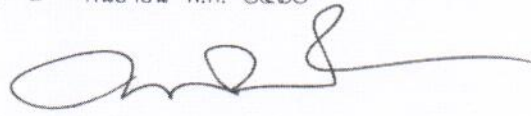
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๗. อาจารย์เชษฐ นิมมาทพัฒน์

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

(พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา
บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
พัฒนาจิตใจและสังคม**

พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0

Buddhist Integration and Modern Science
for Developing the Mind and Society of Thailand 4.0

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เลขที่ 469 หมู่ 3 ตำบลฝายแก้ว อําเภอกู่เพียง
จังหวัดน่าน 55000 โทร.054-601063

